

Regeringens skrivelse

2011/12:39

Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2010

Skr.
2011/12:39

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 1 december 2011

Fredrik Reinfeldt

Beatrice Ask
(Justitiedepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogörs för tillämpningen under år 2010 av bestämmelserna i rättegångsbalken om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål. Skrivelsen omfattar dock inte användningen av dessa tvångsmedel i förundersökningar som handläggs av Säkerhetspolisen.

1	Ärendet och dess beredning.....	3
2	Reglerna om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning.....	3
2.1	Allmänt om hemlig tvångsmedelsanvändning	3
2.2	Hemlig teleavlyssning.....	4
2.3	Hemlig teleövervakning.....	5
2.4	Hemlig kameraövervakning.....	5
3	Särskilda rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel.....	6
3.1	Offentliga ombud	6
3.2	Underrättelse till enskilda som har varit utsatta för hemliga tvångsmedel och tillsyn över myndigheternas användning av sådana tvångsmedel.....	6
4	Åklagarmyndighetens och Rikspolisstyrelsens redovisning.....	7
4.1	Bakgrund.....	7
4.2	Tillämpningen av bestämmelserna om hemliga tvångsmedel generellt	8
4.3	Tillämpningen av bestämmelserna om hemlig teleavlyssning.....	10
4.4	Tillämpningen av bestämmelserna om hemlig teleövervakning.....	13
4.5	Tillämpningen av bestämmelserna om hemlig kameraövervakning.....	15
5	Riksdagens behandling av tidigare års skrivelser	17
6	Åklagarmyndighetens och Rikspolisstyrelsens slutsatser.....	18
7	Slutsatser om redovisningen och nyttan av de hemliga tvångsmedlen.....	19
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 1 december 2011	24

I enlighet med riksdagens önskemål redovisar regeringen årligen hur reglerna om hemlig teleavlyssning i rättegångsbalken har tillämpats (bet. 1981/82:JuU54, rskr. 1981/82:298). I samband med att reglerna om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning ändrades den 1 september 1989 angavs i lagstiftningsärendet att regeringens redovisning till riksdagen angående tillämpningen av bestämmelserna borde bibehållas och att en motsvarande redovisning beträffande hemlig teleövervakning borde lämnas (prop. 1988/89:124 s. 55). Likaså angavs i det lagstiftningsärende som låg till grund för lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning – som gällde till utgången av år 2008 – att en redovisning av tillämpningen av bestämmelserna i den lagen borde lämnas till riksdagen (prop. 1995/96:85 s. 37). När reglerna i lagen om hemlig kameraövervakning från och med den 1 januari 2009 permanentades och med oförändrat innehåll fördes över till 27 kap. rättegångsbalken, utgick riksdagen vid sin behandling av lagförslagen från att regeringen även i fortsättningen årligen till riksdagen skulle redovisa de brottsbekämpande myndigheternas användning av reglerna om hemlig kameraövervakning (bet. 2008/09:JuU3, s. 14).

Regeringen beslutade den 16 december 2010 skrivelsen Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2009 (skr. 2010/11:66). Skrivelsen behandlades i riksdagen under februari 2010 (bet. 2010/11:JuU18, rskr. 2010/11:195).

Regeringen lämnar nu en redogörelse för år 2010. Redogörelsen bygger på uppgifter som Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen gemensamt lämnade i en skrivelse till regeringen den 30 maj 2011 (dnr Ju2011/4401/Å).

2 Reglerna om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning

2.1 Allmänt om hemlig tvångsmedelsanvändning

Bestämmelser om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning som tvångsmedel vid utredning av brott finns i 27 kap. rättegångsbalken. Särskilda bestämmelser om användning av sådana tvångsmedel finns i lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott, lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. och lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.

I 2 kap. regeringsformen finns föreskrifter om grundläggande fri- och rättigheter. Föreskrifterna innebär bl.a. att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot kroppsvisitation, husrannsakan och liknande

intrång, mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse och mot hemlig avlyssning eller upptagning av telefonsamtal eller annat förtroligt meddelande (6 §). Dessa grundläggande fri- och rättigheter får begränsas endast genom lag och endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningarna får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt eller utgöra ett hot mot den fria åsiktsbildningen (20–21 §§).

Enligt artikel 8:1 i Europakonventionen har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Rätten till skydd för privat- och familjeliv omfattar bl.a. skydd mot övervakning i olika former och mot telefonavlyssning. Tvångsmedel som innefattar ingrepp i den privata sfär som artikel 8 är avsedd att skydda, kan enligt konventionen endast godtas om de har stöd i lag och omfattas av de undantag som anges i artikel 8:2. Genom lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna som trädde i kraft den 1 januari 1995 har Europakonventionen inkorporerats i svensk rätt. I 2 kap. 19 § regeringsformen föreskrivs att lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen.

Bestämmelserna om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning utgör för brottsbekämpningen nödvändiga undantag från det skydd mot intrång i enskildas privat- och familjeliv som annars gäller enligt såväl grundlag som Europakonventionen.

För all användning av tvångsmedel gäller tre allmänna principer. Dessa principer, som knyter an till innehållet i 2 kap. 21 § regeringsformen, är ändamålsprincipen, behovsprincipen och proportionalitetsprincipen. Ändamålsprincipen innebär att en myndighets befogenhet att använda ett tvångsmedel ska vara bundet till det ändamål för vilket tvångsmedlet har beslutats. Behovsprincipen innebär att en myndighet får använda ett tvångsmedel bara när det finns ett påtagligt behov av det och en mindre ingripande åtgärd inte är tillräcklig. Proportionalitetsprincipen, som är lagfäst i bl.a. 27 kap. 1 § tredje stycket rättegångsbalken, innebär att ett tvångsmedel får tillgripas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller något annat motstående intresse.

Frågor om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning prövas av domstol på ansökan av åklagare.

2.2 Hemlig teleavlyssning

Hemlig teleavlyssning innebär att teledelanden, som befordras eller har befordrats till eller från ett telefonnummer, en kod eller annan teleadress, i hemlighet avlyssnas eller tas upp genom ett tekniskt hjälpmedel för återgivning av innehållet i meddelandet (27 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken). Med teledelande avses ljud, text, bild, data eller information i övrigt som förmedlas med hjälp av radio eller genom ljus eller elektromagnetiska svängningar som utnyttjar särskilt anordnad ledare (6 kap. 19 § lagen [2003:389] om elektronisk kommunikation). Bestämmelsen omfattar telefon- och telefaxtrafik,

e-posttrafik, överföring av datafiler med hjälp av FTP (File Transfer Protocol) liksom överföring från webbsidor, nyhetsgrupper och chattkanaler. Avlyssning kan, med vissa begränsningar, ske även utanför allmänt tillgängliga telenät, t.ex. inom större företagsnät.

Hemlig teleavlyssning får användas vid förundersökning om brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott, om sådan gärning är straffbelagd. Hemlig teleavlyssning får också användas vid förundersökning i fråga om annat brott om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år (27 kap. 18 § andra stycket rättegångsbalken).

En förutsättning för hemlig teleavlyssning är att någon är skäligen misstänkt för brottet. Åtgärden ska vidare vara av synnerlig vikt för utredningen (27 kap. 20 § första stycket rättegångsbalken). Hemlig teleavlyssning får ske, förutom av teleadresser som innehas eller används av den misstänkte, även av teleadresser som det finns synnerlig anledning att anta att den misstänkte har kontaktat eller kommer att kontakta.

2.3 Hemlig teleövervakning

Hemlig teleövervakning innebär att uppgifter i hemlighet hämtas in om teledelanden som befordras eller har befordrats till eller från en viss teleadress eller att sådana meddelanden hindras från att nå fram (27 kap. 19 § första stycket rättegångsbalken). Hemlig teleövervakning kan ge en fullständig bild av vilka kommunikationer som har förekommit mellan olika teleadresser. När det gäller mobiltelefonsamtal är det också möjligt att få uppgift om var en mobiltelefon som används är lokaliserad. Uppgifter kan även hämtas in om t.ex. e-postadresser för meddelanden som sänds eller har sänts till eller från den misstänktes e-postadress. Tvångsmedlet ger däremot inte tillgång till innehållet i utväxlade teledelanden.

Hemlig teleövervakning får användas vid förundersökning om brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader samt barnpornografibrott som inte är att anse som ringa, dataintrång, narkotikabrott och narkotikasmuggling. Det gäller också försök, förberedelse eller stämpling till sådana brott, om en sådan gärning är belagd med straff (27 kap. 19 § andra stycket rättegångsbalken). I övrigt gäller motsvarande förutsättningar som för hemlig teleavlyssning.

2.4 Hemlig kameraövervakning

Hemlig kameraövervakning innebär att fjärrstyrda tv-kameror, andra optisk-elektroniska instrument eller därmed jämförlig utrustning används för optisk personövervakning vid förundersökning i brottmål, utan att upplysning om övervakningen lämnas (27 kap. 20 a § första stycket rättegångsbalken). Ljudinspelning är inte tillåten vid sådan kameraövervakning. Förutsättningarna för hemlig kameraövervakning är

i huvudsak desamma som för hemlig teleavlyssning. Övervakningen får även omfatta den plats där ett brott har begåtts eller en nära omgivning till denna plats i syfte att fastställa vem som skäligen kan misstänkas för brottet (27 kap. 20 c § rättegångsbalken). Skr. 2011/12:39

3 Särskilda rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel

3.1 Offentliga ombud

Den 1 oktober 2004 infördes ett system med offentliga ombud i ärenden om hemlig teleavlyssning och hemlig kameraövervakning. Syftet var bl.a. att skapa ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid tillståndsprövningen (prop. 2002/03:74, bet. 2003/04:JuU2, rskr. 2003/04:14). Det offentliga ombudet är motpart till åklagaren vid sammanträden inför domstol och har till uppgift att bevaka enskildas rätt och integritetsintressen i allmänhet. Han eller hon ska lyfta fram alla aspekter, även t.ex. skydd för tredje mans integritet. Det offentliga ombudet ska också bevaka att de grundläggande principerna för tvångsmedelsanvändning följs, dvs. ändamålsprincipen, behovsprincipen och proportionalitetsprincipen. Det offentliga ombudet ska ha tillgång till allt material som ligger till grund för domstolens prövning. Han eller hon har möjlighet att yttra sig i ärendet och rätt att överklaga domstolens beslut.

3.2 Underrättelse till enskilda som har varit utsatta för hemliga tvångsmedel och tillsyn över myndigheternas användning av sådana tvångsmedel

Den 1 januari 2008 infördes ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel (prop. 2006/07:133, bet. 2007/08:JuU3, rskr. 2007/08:11). Den som är eller har varit misstänkt för brott ska underrättas om det hemliga tvångsmedel som han eller hon har utsatts för. Om teleavlyssning eller teleövervakning har avsett en teleadress som innehas av någon annan än den misstänkte, ska även innehavaren av teleadressen underrättas. Om hemlig kameraövervakning har avsett en plats som innehas av någon annan än den misstänkte och som allmänheten inte har tillträde till, ska även innehavaren av platsen underrättas. En underrättelse ska lämnas så snart det kan ske utan men för utredningen, dock senast en månad efter det att förundersökningen avslutats. En underrättelse ska dock skjutas upp om sekretess enligt bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller för uppgiften. Om det på grund av sekretess inte har kunnat lämnas någon underrättelse inom ett år från det att förundersökningen avslutades får underrättelsen underlåtas. Underrättelseskyldigheten omfattar inte utredningar om sådan brottslighet som hör till Säkerhetspolisens verksamhetsområde, dvs. brott mot rikets säkerhet, sabotagebrott och terroristbrott.

Vidare inrättades en ny myndighet den 1 januari 2008, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Nämnden utövar tillsyn bl.a. över brottsbekämpande myndigheters användning av hemliga tvångsmedel och därmed sammanhängande verksamhet. Nämndens tillsynsverksamhet omfattar även Säkerhetspolisens verksamhetsområde. Dessutom ska nämnden på begäran av enskild bl.a. kontrollera om denne har utsatts för hemliga tvångsmedel och i så fall om detta har skett i enlighet med lag eller annan författning.

4 Åklagarmyndighetens och Rikspolisstyrelsens redovisning

4.1 Bakgrund

Det är av grundläggande betydelse i en rättsstat att rätten till skydd för privat- och familjeliv respekteras. För en effektiv brottsbekämpning är det dock nödvändigt att det finns tillräckliga befogenheter för de brottsbekämpande myndigheterna att i vissa väl avgränsade fall kunna använda hemliga tvångsmedel.

Vid avvägningen mellan enskildas rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv och samhällets intresse av en effektiv brottsbekämpning är det betydelsefullt att med tillräckligt god precision kunna bedöma vilka resultat som användningen av hemliga tvångsmedel har lett till i berörda brottsutredningar. Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen bedriver därför ett arbete som syftar till att förbättra myndigheternas uppföljning och statistiska underlag när det gäller användningen av hemliga tvångsmedel. I samma syfte preciserade regeringen i februari 2010 och i januari 2011 sitt uppdrag till Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen när det gäller deras årliga redovisning till regeringen (Ju2010/855/Å och Ju2010/9482/Å). Regeringen har därutöver i regleringsbrev för budgetåret 2011 uppdragit åt Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen att redovisa hur myndigheterna säkerställer att de uppgifter som lämnas till regeringen i den årliga redovisningen av tillämpningen av hemliga tvångsmedel är av hög kvalitet.

Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen har i en skrivelse till regeringen redovisat hur reglerna om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning tillämpats under år 2010 samt hur användningen har utvecklats i förhållande till år 2009. Det kan konstateras att Åklagarmyndighetens och Rikspolisstyrelsens redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under år 2010 i stort sett är utformad på samma sätt och innehåller samma typ av information som redovisningen för år 2009 vilket underlättar en jämförelse mellan de båda åren. Vidare kan det konstateras att redovisningen för år 2010 följer det regeringsuppdrag som gavs i februari 2010 och som justerades i januari 2011.

Myndigheterna har tidigare, före 2010 års redovisning, redovisat effekten – nyttan – av tvångsmedelsanvändningen med utgångspunkt från ”åtgärdens betydelse för förundersökningen”. Den närmare

innebörden av detta uttryck var att tvångsmedlet skulle ha lett vidare till användande av annat tvångsmedel mot den misstänkte. Definitionen av nyttan av tvångsmedelsanvändningen har även tidigare förändrats. I myndigheternas redovisningar före år 2005 användes ett annat mått på nytta, nämligen att åtgärden skulle ha lett till polisingripande (t.ex. att den misstänkte gripits, anhållits eller häktats) eller att åtgärden på annat sätt fört förundersökningen framåt, dvs. utgjort en viktig del i utredningen.

Mot bakgrund bl.a. av den kritik som har framförts från riksdagen mot regeringens tidigare skrivelser beslutade regeringen inför 2010 års redovisning att mätningen av nyttan eller effektiviteten av de hemliga tvångsmedlen skulle ske på ett nytt och tydligare sätt. Detta har lett till att nyttan nu mäts genom en redovisning av i vilken utsträckning det hemliga tvångsmedlet har följts av vidare utredningsåtgärder, dvs. att utredningen har förts framåt på ett sätt som kan mätas objektivt eller att den misstänkte personen har avförts från utredningen. Myndigheterna har valt att redovisa nyttan utifrån följande sju utredningsåtgärder.

1. Uppgifterna har lett till frihetsberövande i form av att den misstänkte gripits, anhållits eller häktats,
2. uppgifterna har lett till annat tvångsmedel såsom husrannsakan eller beslag,
3. uppgifterna har använts vid förhör,
4. uppgifterna har lett till frihetsberövande av någon annan i förundersökningen,
5. uppgifterna har lett till att den misstänkte avförts från förundersökningen,
6. uppgifterna har åberopats som bevisning vid huvudförhandling, och
7. uppgifterna har använts som överskottsinformation enligt 27 kap. 23 a § första stycket rättegångsbalken.

Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen har inför årets redovisning använt samma blankett som vid förra årets redovisning, vilket underlättar en jämförelse mellan perioderna. Den 1 januari 2011 ersattes Åklagarmyndighetens manuellt förda diarium av ett digitalt ärendehanteringssystem för hemliga tvångsmedel (Argos) och vid 2012 års redovisning kommer Åklagarmyndighetens uppgifter att hämtas från detta system.

4.2 Tillämpningen av bestämmelserna om hemliga tvångsmedel generell

Av myndigheternas redovisning framgår att det under år 2010 meddelades 3 349 tillstånd till hemliga tvångsmedel i sammanlagt 643 förundersökningar. Det totala antalet tillstånd ökade därmed med ca 51 procent jämfört med året innan. Tillstånden har omfattat 1 744 personer som varit misstänkta för brott och sammanlagt 6 226 teleadresser. Av förundersökningarna har 288 omfattat en misstänkt person per utredning. Resterande 355 (ca 55 procent) har

riktats mot två eller flera misstänkta. Dessa förundersökningar har omfattat 1 456 misstänkta vilket ger ett genomsnitt på drygt fyra misstänkta per utredning. Ett flertal av förundersökningarna har omfattat flera tillstånd till hemliga tvångsmedel. Varje förundersökning med mer än en misstänkt omfattar i genomsnitt omkring åtta teleadresser.

Av redovisningen för år 2009 framgår att 20 procent av tillstånden under det året avsåg teleadresser som innehades av annan än den misstänkte, t.ex. gemensamma telefoner i hemmet eller teleadresser där en arbetsgivare innehade teleadressen (skr. 2010/11:66 s. 9). Under år 2010 sjönk denna andel till 11 procent. Årets redovisning, liksom förra årets, innehåller en mer specificerad redovisning av vilken typ av teleadress som avlyssnats eller övervakats. Av samtliga avlyssnade/övervakade teleadresser avsåg 74 procent oregistrerade kontantkort som innehafts av den misstänkte och 15 procent den misstänktes eget mobilabonnemang eller fasta telefon. Resterande andel avsåg annans abonnemang (1,5 procent), annans abonnemang i gemensam bostad (1,5 procent), företagstelefon där den avlyssnade/övervakade hade teckningsrätt (2,5 procent), arbetsgivares telefon som den avlyssnade/övervakade disponerade (0,5 procent) och övriga abonnemang t.ex. allmänt tillgänglig telefon, teleadresser på kriminalvårdsanstalt (5 procent).

Åtal väcktes under år 2010 mot 566 av de 1 744 personer som varit föremål för hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning eller hemlig kameraövervakning, vilket motsvarar 32 procent. Vidare lades förundersökningen ned mot 498 personer, vilket motsvarar 28 procent av samtliga personer som varit föremål för hemliga tvångsmedel. Beträffande övriga personer hade antingen förundersökningen inte avslutats vid utgången av året eller åklagaren beslutat att inte väcka åtal.

I 172 förundersökningar hade åklagaren vid årsskiftet inte tagit ställning till åtalsfrågan, vilket motsvarar 27 procent av alla förundersökningar i vilka tillstånd till hemliga tvångsmedel meddelats. Vid årsskiftet pågick fortfarande 120 förundersökningar och i 60 av dessa har några slutsatser inte kunnat dras eftersom utredningen fortfarande pågick i form av avlyssning eller övervakning.

Av myndigheternas redovisning har det tidigare inte framgått hur nyttan fördelats per person. Av årets redovisning framgår att den brottsutredande nyttan har omfattat 902 av de 1 744 misstänkta personer som under året varit föremål för hemlig avlyssning eller övervakning, vilket motsvarar 52 procent. Beträffande övriga personer har antingen nyttan vid utgången av året inte gått att bedöma på grund av att förundersökningen fortfarande pågick eller användningen av de hemliga tvångsmedlen inte lett till någon av de åtgärder som framgår av avsnitt 4.1.

4.3 Tillämpningen av bestämmelserna om hemlig teleavlyssning

Skr. 2011/12:39

Antal tillstånd

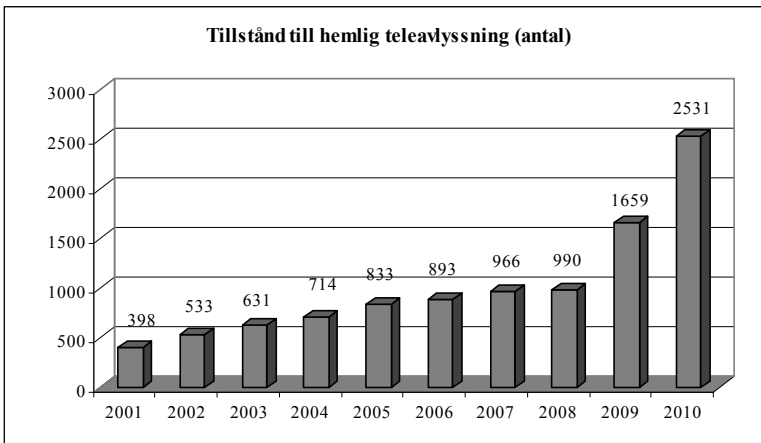
Av redovisningen från Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen framgår att domstolarna under år 2010 meddelade 2 531 tillstånd till hemlig teleavlyssning avseende sammanlagt 5 507 teledresser, vilket innebär en ökning av antalet tillstånd med 52 procent jämfört med år 2009. Eftersom flera tillstånd till avlyssning kan avse samma person, överstiger antalet tillstånd det antal personer som beslutet har riktats mot. Varje tillstånd till hemlig teleavlyssning har i genomsnitt omfattat två teledresser. Avlyssningen avsåg i flertalet fall teledresser som innehades av den misstänkte.

Tillstånd till hemlig teleavlyssning med anledning av en begäran om internationell rättslig hjälp i brottmål meddelades i 29 fall.

Av samtliga ansökningar om tillstånd till hemlig teleavlyssning avslogs 29 ansökningar under år 2010, vilket utgör ca en procent av det totala antalet ansökningar. Andelen avslag ligger på samma nivå som i förra årets redovisning.

I huvudsak alla tillstånd till hemlig teleavlyssning under år 2010 har verkställts. Endast i 20 fall har verkställighet inte kunnat ske, vilket utgör mindre än en procent av alla tillstånd. Orsakerna till utebliven verkställighet har varit att den person tillståndet avsett har lämnat landet eller avlidit, tekniska problem eller resursbrist.

Som en jämförelse redovisas i följande diagram för varje år den senaste tioårsperioden det totala antalet tillstånd till hemlig teleavlyssning.

Årets redovisning är, liksom förra årets redovisning, mer detaljerad när det gäller redovisning av vilka brottstyper tillstånden avser. Före år 2009 redovisade myndigheterna endast hur stor andel av tillstånden som rört misstanke om grovt narkotikabrott och grovt smugglingsbrott eller båda. Av tillstånden till hemlig teleavlyssning år 2010 avsåg:

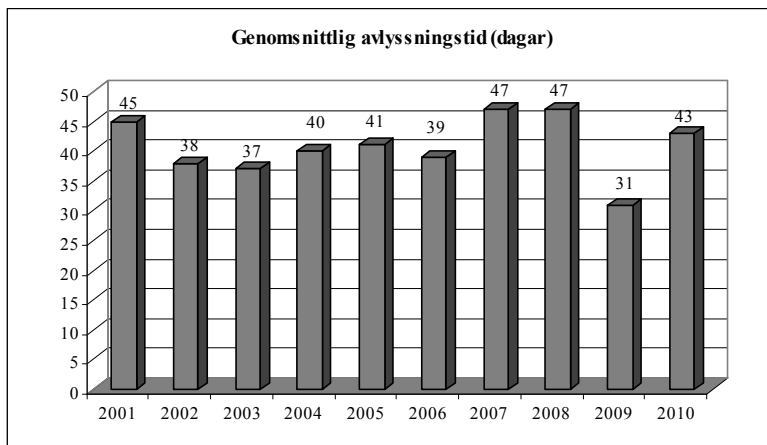
- 76 procent narkotikabrott m.m. (även bl.a. smugglingsbrott, dopningsbrott och brott mot alkohollagen),
- 11 procent våldsbrott (bl.a. mord, våldtäkt, grovt koppleri och människohandel),
- 7 procent tillgreppsbrott (bl.a. rån, grov stöld och grovt bedrägeri),
- 3 procent ekonomisk brottslighet (bl.a. grovt skattebrott och grovt bokföringsbrott), och
- 3 procent övriga brott (bl.a. mordbrand och vapenbrott).

Vid en jämförelse med år 2009 framgår att andelen våldsbrott, tillgreppsbrott och ekonomisk brottslighet har gått ned något medan andelen grova narkotikabrott och grova smugglingsbrott har ökat från 70 till 76 procent. Andelen övriga brott ligger kvar på samma nivå som för år 2009.

Genomsnittlig avlyssningstid

Årets redovisning omfattar endast de tider som avlyssning pågått under år 2010. Den längsta verkställighetstiden för hemlig teleavlyssning under 2010 var 311 dagar. Av redovisningen framgår dock att det finns några ärenden där hemlig teleavlyssning inletts under 2010 och pågått under större delen av året och där avlyssningen fortsatt efter årsskiftet. Den totala avlyssningstiden under år 2010 uppgick till 108 266 dagar att jämföra med 50 813 dagar för år 2009. Den genomsnittliga avlyssningstiden per tillstånd till hemlig teleavlyssning under år 2010 var 43 dagar. Ett tillstånd till hemlig teleavlyssning kan dock omfatta flera teleadresser. Av myndigheternas redovisning framgår att den genomsnittliga avlyssningstiden per avlyssnad teleadress år 2010 var 20 dagar.

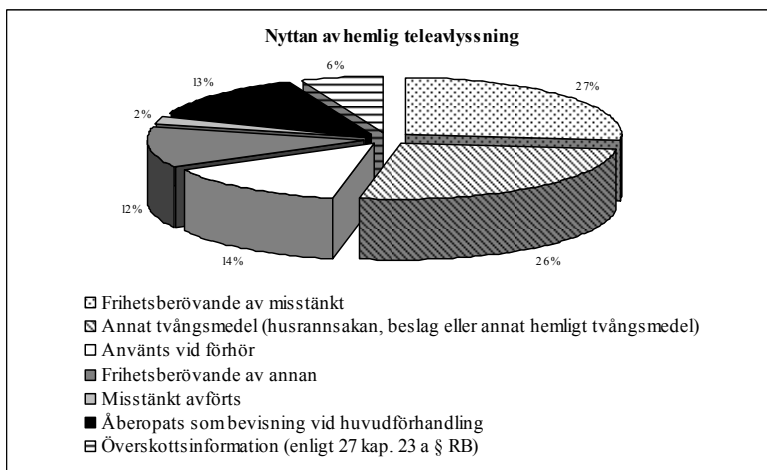
I nedanstående diagram anges den genomsnittliga avlyssningstiden per tillstånd i dagar för samtliga brottstyper under den senaste tioårsperioden. Siffrorna är avrundade till antalet hela dagar.

Nyttan av hemlig teleavlyssning

Tillstånd till hemlig teleavlyssning har meddelats i 368 förundersökningar. Tvångsmedlet har enligt myndigheternas redovisning varit till nytta i 263 av dessa, vilket motsvarar ca 71 procent. Andelen förundersökningar i vilka tvångsmedlet varit till nytta har stigit kraftigt från 54 procent för år 2009.

I nedanstående diagram redovisas hur nyttan har fördelats mellan de olika efterföljande utredningsåtgärderna.

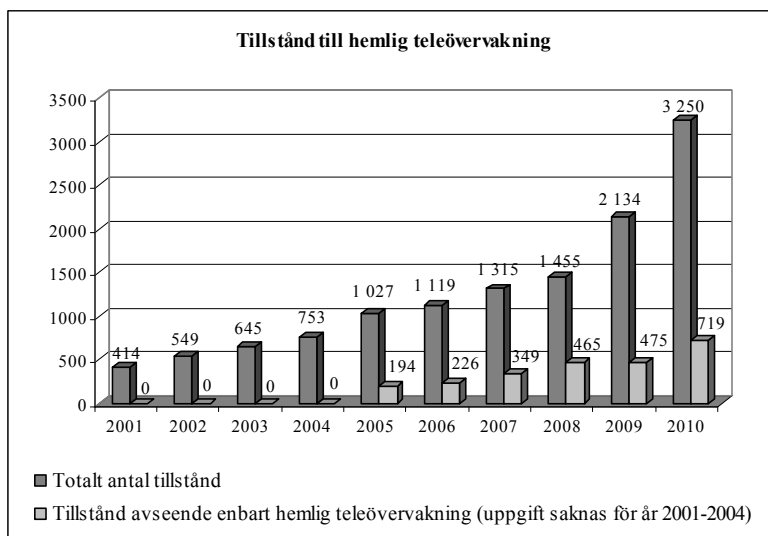
Antal tillstånd

Av myndigheternas redovisning framgår att det under år 2010 meddelades 3 250 tillstånd till hemlig teleövervakning. Antalet tillstånd till hemlig teleövervakning ökade med 52 procent jämfört med år 2009. För att den hemliga teleavlyssningen ska vara ändamålsenlig är det normalt nödvändigt att de brottsutredande myndigheterna även får tillgång till övervakningsuppgifter. Samtliga tillstånd till hemlig teleavlyssning förenades därför med tillstånd till hemlig teleövervakning. Den angivna ökningen sammanhänger således delvis med ökningen av antalet tillstånd till hemlig teleavlyssning. Av det totala antalet tillstånd under år 2010 avsåg 719 enbart hemlig teleövervakning, vilket innebär en ökning med 51 procent jämfört med år 2009.

Tillstånd till hemlig teleövervakning med anledning av en begäran om internationell rättslig hjälp i brottmål meddelades i 15 fall.

Sex ansökningar om hemlig teleövervakning avslogs, vilket utgör mindre än en procent av det sammanlagda antalet ansökningar avseende enbart hemlig teleövervakning.

Som en jämförelse redovisas i följande diagram för varje år den senaste tioårsperioden det totala antalet tillstånd samt antalet tillstånd till enbart hemlig teleövervakning.

Redovisningen för år 2010 avseende vilka brott tillstånd till enbart hemlig teleövervakning har meddelats för är mer detaljerad än för tidigare år. Före år 2009 redovisade myndigheterna endast hur stor andel av tillstånden som rört misstanke om grovt narkotikabrott och grovt smugglingsbrott eller båda. Av tillstånden till hemlig teleövervakning år 2010 avsåg:

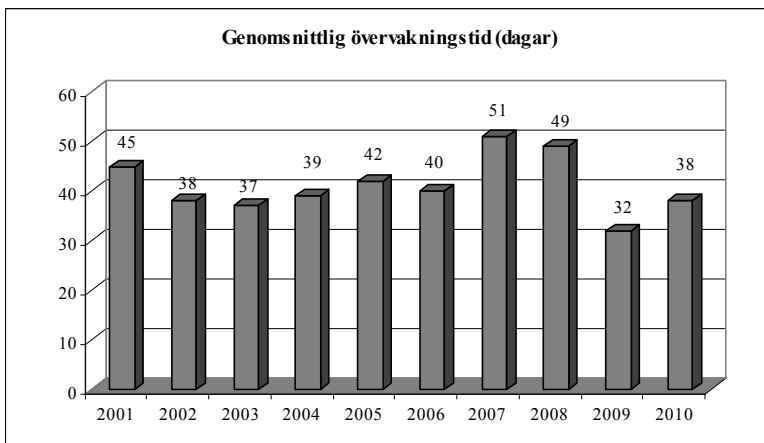
- 59 procent tillgrepsbrott (bl.a. rån, grov stöld och grovt bedrägeri),
- 21 procent våldsbrott (bl.a. mord, våldtäkt, grovt koppleri och människohandel),
- 16 procent narkotikabrott m.m. (även bl.a. smugglingsbrott, dopningsbrott och brott mot alkohollagen),
- 3 procent ekonomisk brottslighet (bl.a. grovt skattebrott och grovt bokföringsbrott), och
- 1 procent övriga brott (bl.a. mordbrand och vapenbrott).

Vid en jämförelse med år 2009 framgår att andelen tillgrepsbrott, grova narkotikabrott och grova smugglingsbrott samt andelen ekonomisk brottslighet har stigit något medan andelen våldsbrott och övriga brott sjunkit något.

Genomsnittlig övervakningstid

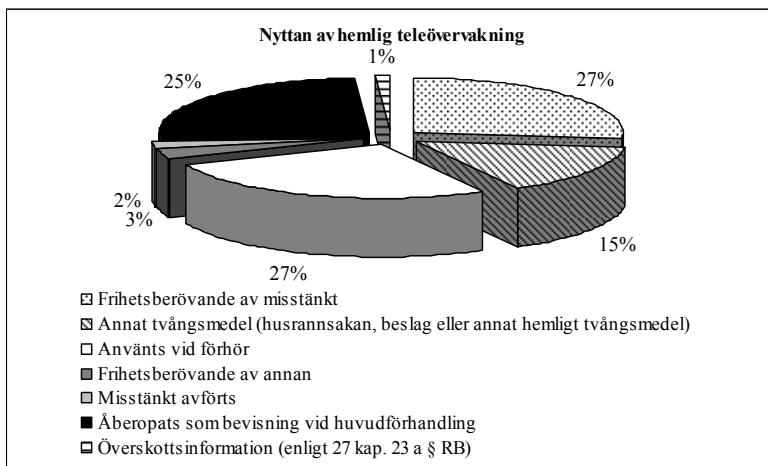
Den totala övervakningstiden under år 2010 uppgick till 27 552 dagar att jämföra med 15 232 dagar för år 2009. Den genomsnittliga övervakningstiden för tillstånd till hemlig teleövervakning under år 2010 var 38 dagar.

I nedanstående diagram anges den genomsnittliga övervakningstiden i dagar för samtliga brottstyper under den senaste tioårsperioden. Siffrorna är avrundade till antalet hela dagar.

Tillstånd till enbart hemlig teleövervakning har meddelats i 283 förundersökningar. Tvångsmedlet har enligt myndigheternas redovisning varit till nytta i 191 av dessa, vilket motsvarar 67 procent. Vid en jämförelse med 2009 framgår att andelen förundersökningar i vilka tvångsmedlet varit till nytta ligger på samma nivå som för år 2009.

I nedanstående diagram redovisas hur nyttan har fördelats mellan de olika efterföljande utredningsåtgärderna.

4.5 Tillämpningen av bestämmelserna om hemlig kameraövervakning

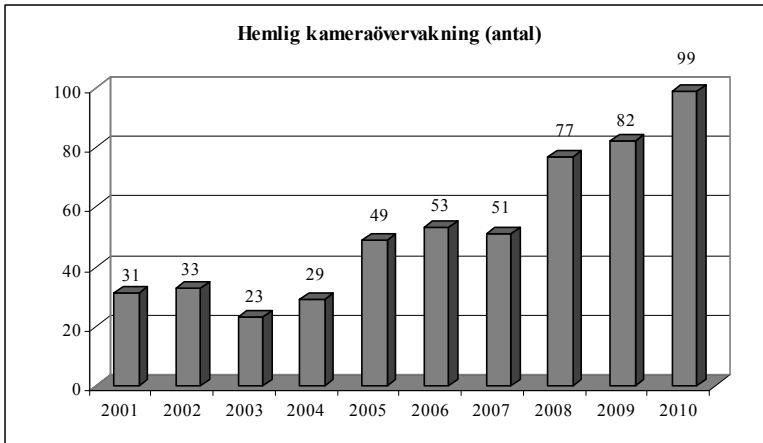
Antal tillstånd

Av myndigheternas redovisning framgår att det under år 2010 meddelades tillstånd till hemlig kameraövervakning i 99 fall, vilket innebär en ökning av antalet tillstånd med 21 procent jämfört med år 2009.

Under år 2010 avslogs en ansökan om tillstånd till hemlig kameraövervakning av domstol, vilket utgör mindre än en procent av det sammanlagda antalet ansökningar.

Det kom under året inte in någon ansökan om internationell rättslig hjälp i brottmål avseende detta tvångsmedel.

I nedanstående diagram redovisas för varje år den senaste Skr. 2011/12:39 tioårsperioden det totala antalet tillstånd till hemlig kameraövervakning.

Brottstyper

Redovisningen för år 2010 avseende vilka brott tillstånd till hemlig kameraövervakning har meddelats för är mer detaljerad än för tidigare år. Före år 2009 redovisade myndigheterna endast hur stor andel av tillstånden som rört misstanke om grovt narkotikabrott och grovt smuglingsbrott eller båda. Av tillstånden till hemlig teleövervakning år 2010 avsåg:

- 72 procent narkotikabrott m.m. (även bl.a. smuglingsbrott, dopningsbrott och brott mot alkohollagen),
- 18 procent våldsbrott (bl.a. mord, våldtäkt, grovt koppleri och människohandel),
- 5 procent tillgreppsbrott (bl.a. rån, grov stöld och grovt bedrägeri),
- 1 procent ekonomisk brottslighet (bl.a. grovt skattebrott och grovt bokföringsbrott), och
- 4 procent övriga brott (bl.a. grov mordbrand).

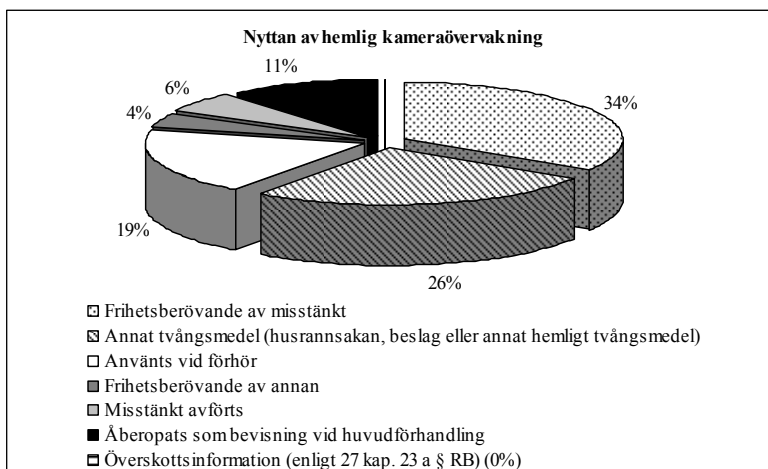
Vid en jämförelse med år 2009 framgår att andelen grova narkotikabrott och grova smuglingsbrott ökat betydligt från 55 till 72 procent medan andelen av de övriga brottstyperna sjunkit.

Den totala övervakningstiden under år 2010 uppgick till 2 964 dagar att jämföra med 2 804 dagar för år 2009. Den genomsnittliga övervakningstiden för hemlig kameraövervakning under år 2010 var 30 dagar. Detta innebär en minskning med 12 procent jämfört med år 2009, då den genomsnittliga övervakningstiden var 34 dagar.

Nyttan av hemlig kameraövervakning

Tillstånd till hemlig kameraövervakning har meddelats i 52 förundersökningar. Tvångsmedlet har enligt myndigheternas redovisning varit till nytta i 18 av dessa, vilket motsvarar 35 procent. Vid en jämförelse med år 2009 framgår att andelen förundersökningar i vilka tvångsmedlet varit till nytta har ökat kraftigt från 17 procent för år 2009.

I nedanstående diagram redovisas hur nyttan har fördelats mellan de olika efterföljande utredningsåtgärderna.

5 Riksdagens behandling av tidigare års skrivelser

Vid behandlingen av regeringens skrivelse Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2004 tillkännagav riksdagen dels att en tydlig och snar förändring av redovisningens innehåll var nödvändig för att riksdagen ska kunna utföra sin granskningsuppgift, dels att regeringen skyndsamt borde återkomma till riksdagen med ett förslag om hur tillämpningen av hemliga tvångsmedel kan underställas en starkt parlamentarisk kontroll (skr. 2005/06:53, bet. 2005/06:JuU12, rskr. 2005/06:161). Beträffande redovisningens innehåll angav riksdagen bl.a. att vad som avses med antalet fall där ”åtgärden har haft betydelse för förundersökningen” måste preciseras och att en analys bör presenteras av

den låga andelen avslag på ansökningar om tillstånd till hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning.

För att efterkomma riksdagens tillkännagivande om förändringar av skrivelsens innehåll har regeringen ändrat den årliga skrivelsens utformning.

Riksdagen har under efterkommande år vid sin behandling av regeringens årliga skrivelse om användningen av hemliga tvångsmedel anfört bl.a. att skrivelserna utvecklats positivt genom att redovisningen på ett mer noggrant och tydligt sätt redogör för användningen av hemliga tvångsmedel och att man utgår från att regeringen fortsätter med sina överväganden om hur skrivelsen ytterligare kan förbättras och utvecklas (skr. 2006/07:28, bet. 2006/07:JuU4, rskr. 2006/07:96, skr. 2007/08:34, bet. 2007/08:JuU7, rskr. 2007/08:133 och skr. 2008/09:79, bet. 2008/09:JuU15, rskr. 2008/09:195).

Vid behandlingen av regeringens skrivelse Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2009 uttalade riksdagen att man konstaterade att 2009 års redogörelse i flera avseende var fylligare och mer detaljerad än tidigare även om myndigheternas redovisning till regeringen ännu inte hunnit anpassas fullt ut till de nya kraven. Vidare noterade riksdagen med tillfredsställelse att regeringen har för avsikt att fortsätta arbetet med att förbättra underlaget till skrivelsen (skr. 2010/11:66, bet. 2010/11:JuU18, rskr. 2010/11:195).

6 Åklagarmyndighetens och Rikspolisstyrelsens slutsatser

Av redovisningen från Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen för år 2010 framgår att antalet förundersökningar, tillstånd, misstänkta och teleadresser har ökat i förhållande till år 2009.

Antalet tillstånd till hemlig teleavlyssning har ökat för varje år under de senaste tio åren. Myndigheterna anger som den främsta orsaken till denna ökning att användningen av mobiltelefoner i samhället successivt ökat. Den generella uppfattningen är att de personer som är intressanta i den brottsutredande verksamheten använder mobiltelefoner i stor utsträckning och att dessa personer även ofta byter telefoner eller teleadresser och detta särskilt i samband med brott. Dock understryks i redovisningen att antalet tillstånd inte ger någon säker bild av användningen av hemliga tvångsmedel, då ett tillstånd kan omfatta flera misstänkta personer och teleadresser.

De uppgifter som hämtats in visar ändå att användningen av hemliga tvångsmedel ökat under år 2010. Som en förklaring till ökningen lyfts i redovisningen fram det faktum att det under år 2010 har förekommit flera utredningar mot ett stort antal misstänkta, i flera fall fler än 15 och i något fall fler än 50 misstänkta personer. Detta torde ha påverkat såväl antalet tillstånd som antalet avlyssnade eller övervakade teleadresser. Den främsta orsaken till att användningen av hemliga tvångsmedel ökar torde dock, enligt myndigheterna, vara den nationella satsningen mot

grov organiserad brottslighet. Den myndighetsgemensamma satsningen som inleddes år 2009 har resulterat i ett ökat antal förundersökningar om sådan brottslighet där hemliga tvångsmedel kan användas. Satsningen har dessutom medfört att polisen arbetar mer effektivt såväl i underrättelseverksamheten som i utredningarna kring den grova organiserade brottsligheten och har, enligt redovisningen, även lett till en ökad lagföring.

Tillstånd till hemliga tvångsmedel beviljades under år 2010 i sammanlagt 643 förundersökningar. Som en jämförelse kan nämnas att det till Åklagarmyndigheten under år 2010 inkom sammanlagt 209 074 ärenden. Av dessa avsåg ca två procent ärenden som utgjordes av annat än ansvar för brott t.ex. begäran om besöksförbud, inhämtande av yttranden om rättspsykiatrisk vård och internationella ärenden (Åklagarmyndighetens årsredovisning för år 2010). Majoriteten av alla ärenden som avsåg ansvar för brott innehöll minst en förundersökning. Hemliga tvångsmedel används alltså endast i ett fåtal förundersökningar. Detta medför att även enstaka omfattande förundersökningar där hemliga tvångsmedel används kan få genomslag på statistiken för ett år. Som ett exempel nämns i redovisningen en utredning under år 2010 som omfattade 54 misstänkta, närmare 300 teleadresser och hade en avlyssningstid om 9 536 dagar.

Årets redovisning av nyttan av hemliga tvångsmedel har i stort sett följt samma principer som infördes år 2009. Genom de uppgifter som inhämtats följer att användningen av hemliga tvångsmedel i flertalet fall fört utredningen framåt. Av fördelningen mellan de olika formerna av nytta visar redovisningen att nyttan främst har bestått i att det aktuella tvångsmedlet har lett till frihetsberövanden och andra tvångsmedel samt använts vid förhör under förundersökningen.

Enligt myndigheterna kommer inför kommande års redovisning uppgifterna som efterfrågas till stor del att kunna hämtas direkt från det digitala ärendehanteringssystemet för hemliga tvångsmedel (Argos) som från och med januari 2011 ersatt det manuellt förda diariet vid Åklagarmyndigheten. Detta medför att kvaliteten på det statistiska underlaget för redovisningen kommer att ytterligare förbättras.

7 Slutsatser om redovisningen och nyttan av de hemliga tvångsmedlen

Användningen av hemliga tvångsmedel

Som redovisningen visar har användningen av hemliga tvångsmedel ökat successivt de senaste tio åren. Under år 2010 ökade antalet förundersökningar där hemliga tvångsmedel använts, antalet tillstånd till hemliga tvångsmedel, antalet misstänkta personer mot vilka hemliga tvångsmedel använts samt antalet teleadresser som varit föremål för hemliga tvångsmedel. När det gäller antalet tillstånd och antalet teleadresser är ökningen påtaglig (51 respektive 54 procent). Till skillnad från år 2009 är inte ökningen av antalet tillstånd till hemlig teleövervakning endast en följd av det ökade antalet tillstånd till hemlig

teleavlyssning. Även när det gäller antalet tillstånd till enbart hemlig teleövervakning är ökningen markant. Vad gäller antalet tillstånd till hemlig kameraövervakning är fortfarande antalet tillstånd så begränsat att små årliga förändringar ger ett stort utslag vid beräkningen av procentsatser rörande verkställighetstider och nytta.

Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen har anfört att förändringen av telefonkulturen hos kriminella har fått ett stort genomslag på användningen av hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning. Vidare har myndigheterna angett den nationella myndighetsgemensamma satsningen mot grov organiserad brottslighet som en avgörande orsak till ökningen av användningen av dessa tvångsmedel.

Till skillnad från år 2009 har den sammanlagda verkställighetstiden för såväl hemlig teleavlyssning som hemlig teleövervakning ökat kraftigt (113 respektive 81 procent). Den genomsnittliga verkställighetstiden per tillstånd har dock inte ökat i motsvarande grad (39 respektive 19 procent). Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen har som skäl för detta angett att det under 2010 förekommit ett flertal utredningar mot ett stort antal misstänkta, i något fall fler än 50 personer, vilket torde ha påverkat den sammanlagda avlyssnings- eller övervakningstiden.

Regeringen kan för egen del konstatera att den nationella satsningen mot grov organiserad brottslighet har lett till resursökningar riktade mot sådan brottslighet där användning av hemliga tvångsmedel kan komma i fråga. Det är rimligt att tro att satsningen, som påbörjades 2009, under 2010 fått ett större genomslag och att de resurser som tillförts de brottsutredande myndigheterna bättre har kunnat utnyttjas.

Som angavs i förra årets skrivelse är det regeringens uppfattning att det snarare är antalet avlyssnade timmar än antalet tillstånd som avgör hur stor den samlade integritetskränkningen har varit. Ökningen av avlyssnings- och övervakningstiden innebär därmed att den samlade integritetskränkningen som användningen av hemliga tvångsmedel har inneburit har ökat. Som myndigheterna har anfört kan en anledning till detta vara att det under året förekommit ett flertal ärenden med ett stort antal misstänkta personer. Även den genomsnittliga verkställighetstiden år 2010 har ökat jämfört med 2009. Den är dock kortare än för åren 2007 och 2008.

Nytan av de hemliga tvångsmedlen

Myndigheterna har i år, liksom förra året, redovisat betydelsen – nyttan – av hemliga tvångsmedel genom att ange antalet förundersökningar där tvångsmedlet på vissa specifikt angivna sätt lett utredningen framåt (se närmare avsnitt 4.1).

Det tidigare nyttobegreppet definierades såsom antalet fall där det hemliga tvångsmedlet lett till användning av annat tvångsmedel mot den misstänkte. Detta nyttobegrepp ifrågasattes av bl.a. Integritetsskyddskommittén (Ju 2004:05) och av Utredningen om utvärdering av vissa hemliga tvångsmedel (Ju 2009:01). Integritetsskyddskommittén uttalade bl.a. att det inte finns någon klar uppfattning om vad den förväntade effektiviteten är eller bör vara (SOU 2007:22 s. 186).

För att tvångsmedelstillämpningens legitimitet ska kunna varaktigt upprätthållas i samhället är det, vid sidan av en noggrann proportionalitetsbedömning, angeläget att i största möjliga mån redovisa vilken effekt – nytta – tillämpningen av tvångsmedlen har i den brottsbekämpande verksamheten. Att beskriva nyttan av tvångsmedelstillämpning är dock en komplicerad uppgift. Ett grundläggande krav för tillstånd till hemliga tvångsmedel är att åtgärden ska vara av synnerlig vikt för utredningen. Det uttrycket inrymmer ett kvalitetskrav beträffande de upplysningar som åtgärden kan ge. Vad som kan vinnas genom åtgärden får i princip inte vara åtkomligt med andra mindre ingripande metoder, men det behöver inte nödvändigtvis betyda att åtgärden ska ge bevisning som leder till en fällande dom (prop. 1988/89:124 s. 44).

I en brottsutredning förekommer det ofta att flera teleadresser avlyssnas eller övervakas med stöd av flera tillstånd avseende en och samma person. Det förekommer att ett tillstånd i princip enbart leder fram till att ett nytt telefonnummer eller en ny annan teleadress behöver avlyssnas eller övervakas. Även på andra sätt samverkar resultaten av olika tillstånd och olika hemliga tvångsmedel med varandra på ett sätt som gör att det är svårt att avgöra vilket tillstånd som givit den slutliga nyttan. Mot denna bakgrund anser regeringen att det varken är ändamålsenligt eller lämpligt att med exakthet slå fast vilka resultat som ska nås vid användningen av hemliga tvångsmedel i enskilda brottsutredningar eller att i förväg bestämma att en viss procentandel av samtliga fall där hemliga tvångsmedel används ska leda till vissa förväntade resultat. Det är däremot rimligt att begära att de brottsutredande myndigheterna i ett fullt godtagbart antal brottsutredningar har haft reell nytta av de aktuella tvångsätgärderna. För att kunna bedöma detta är det av stor vikt att de brottsutredande myndigheternas årliga redovisning till regeringen om användningen av hemliga tvångsmedel är av hög kvalitet.

I årets redovisning har myndigheterna, i likhet med år 2009, redovisat några av de olika utredningsåtgärder som följt av tvångsmedelsanvändningen i syfte att så objektivt som möjligt kunna bedöma nyttan av olika tvångsåtgärder. I enlighet därmed har myndigheterna redovisat bl.a. om de inhämtade uppgifterna har lett till frihetsberövande av den avlyssnade, till annat tvångsmedel, till att någon annan frihetsberövats i ärendet eller till att den misstänkte avförts från förundersökningen. Myndigheterna har också redovisat om uppgifterna har använts vid förhör eller åberopats som bevisning.

Av redovisningen framgår att användningen av hemliga tvångsmedel totalt sett varit till nytta i 67 procent av de förundersökningar de använts i, att jämföras med 64 procent för år 2009. Hemlig teleavlyssning har haft betydelse i 71 procent av förundersökningarna jämfört med 54 procent för år 2009. Hemlig teleövervakning har haft betydelse i 67 procent av förundersökningarna vilket är samma andel som för år 2009. Hemlig kameraövervakning har haft betydelse i 35 procent av förundersökningarna jämfört med 17 procent för år 2009.

Fördelningen av de olika formerna av nytta visar att de hemliga tvångsmedlen främst har haft betydelse genom att uppgifterna har lett till frihetsberövanden och andra tvångsmedel samt att uppgifterna har

använts vid förhör. Myndigheterna har vidare angett att den brottsutredande nyttan har omfattat 52 procent av de personer som har omfattats av tvångsmedelsanvändningen. Det bör dock noteras att mot flera personer har man vid utgången av 2010 inte kunnat göra någon bedömning om åtgärden varit till nytta på grund av att avlyssningen eller övervakningen fortfarande pågått.

Regeringen konstaterar att andelen förundersökningar i vilka hemlig teleavlyssning och hemlig kameraövervakning har haft betydelse har ökat kraftigt jämfört med år 2009. Den tidigare nämnda ökningen av den samlade avlyssnings- och övervakningstiden ska ses i relation till denna ökning. I fråga om hur nyttan fördelats på de personer som har omfattats av tvångsmedlen kan någon jämförelse med tidigare år inte göras.

Av myndigheternas redovisning framgår att de hemliga tvångsmedlen fyller en mycket viktig funktion för det brottsutredande arbetet. Den visar också att de hemliga tvångsmedlen i ett fullt godtagbart antal brottsutredningar och i förhållande till ett fullt godtagbart antal personer har inneburit en reell nytta.

Ytterligare utvecklingspotential

I lagrådsremissen De brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifter om elektronisk kommunikation har regeringen föreslagit att bestämmelserna i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) om de brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifter som angår särskilda elektroniska meddelanden upphävs. Bestämmelserna ersätts delvis av utökade möjligheter att ge tillstånd till hemlig teleövervakning enligt bestämmelserna i 27 kap. rättegångsbalken. Dessutom föreslås en ny lag om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet. Syftet med dessa förändringar är att stärka rättssäkerheten och integritetsskyddet vid inhämtning av övervakningsuppgifter. Enligt förslaget ska regeringens årliga skrivelse till riksdagen i framtiden omfatta en redovisning av inhämtningen av uppgifter om elektronisk kommunikation enligt de nya bestämmelserna.

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, som är en fristående myndighet under regeringen, utövar enligt lag tillsyn över de brottsbekämpande myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel. I syfte att ytterligare förbättra underlaget för skrivelsen har regeringen i regleringsbrevet för budgetåret 2011 gett myndigheten i uppdrag att redovisa hur myndigheten har bedrivit tillsynsverksamheten avseende de brottsbekämpande myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel.

Det är vidare regeringens bedömning att det digitala ärendehanteringssystem för hemliga tvångsmedel (Argos) som den 1 januari 2011 ersatte det manuellt förda diariet vid Åklagarmyndigheten i hög grad kommer att förbättra möjligheterna att ta fram en rättvisande bild av användningen av de hemliga tvångsmedlen samt i övrigt avsevärt minska risken för eventuella felkällor i redovisningsmaterialet.

I det här sammanhanget kan även nämnas den utredning som tillsattes i juni 2010 och som har fått i uppdrag göra en översyn av hemliga

tvångsmedel för särskilt allvarlig eller annars samhällsfarlig brottslighet (dir. 2010:62). Utredningen ska utvärdera om de tre tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel, lagen (2007:978) om hemlig rumsavlyssning, lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott och lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott, behöver förändras i något hänseende. De två sistnämnda lagarnas tillämpningsområde rör i princip enbart sådan brottslighet som Säkerhetspolisen utreder och beivrar. Denna skrivelse omfattar i och för sig inte Säkerhetspolisens användning av hemliga tvångsmedel men i utredningens uppdrag ingår att analysera vilken nytta tvångsmedelsanvändningen har enligt de angivna lagarna. Den analys utredningen presenterar kommer sannolikt att vara av stort värde även för det pågående utvecklingsarbetet att förbättra underlaget för redovisningen av den öppna polisens användning av hemliga tvångsmedel. Uppdraget ska redovisas den 30 juni 2012.

Regeringen bedömer att dessa åtgärder kommer att bidra till ett bättre och mer omfattande underlag i fråga om användningen av hemliga tvångsmedel.

Sammanfattande bedömning

Regeringens bedömning är sammanfattningsvis att myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel under år 2010 har varit ett ändamålsenligt och nödvändigt instrument i den brottsutredande verksamheten samt att det är angeläget att arbetet med att förbättra underlaget för skrivelsen fortgår.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 1 december 2011

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Ask, Larsson, Erlandsson, Hägglund, Sabuni, Billström, Adelson Liljeroth, Tolgfors, Björling, Ohlsson, Norman, Attefall, Kristersson, Elmsäter-Svärd, Hatt, Ek, Lööf

Föredragande: statsrådet Ask

Regeringen beslutar skrivelse 2011/12:39 Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2010